

Верховний
Суд

Правовий аналіз звіту ЄСПЛ за 2018 рік (розвиток судової практики у сфері адміністративної юстиції)

Тетяна Анцупова
д.ю.н., суддя КАС ВС

ANNUAL REPORT

European Court of
Human Rights

2018

Table of Contents

FOREWORD	7
SPEECHES	13
Guido Raimondi	13
Koen Lenaerts	23
CASE-LAW OVERVIEW	37
Jurisdiction and admissibility	40
“Core” rights	42
Procedural rights	54
Other rights and freedoms	88
Other Convention provisions	135
SUPERIOR COURTS NETWORK	145
BRINGING THE CONVENTION HOME	149
Dissemination of the Court’s case-law	150
Other publications and information tools	153
Training of legal professionals	156
General outreach	157
Key cases	159
JUDICIAL ACTIVITIES	161
Grand Chamber	161
Sections	162
Single-judge formation	162
Composition of the Court	163
Composition of the Sections	164
The plenary Court	165
STATISTICS	167
Pending cases (by State)	168
Pending cases (by main States)	169
Court’s workload	170
Violations by subject matter	171
Allocated applications (2003-18)	172
Judgments (2003-18)	173
Allocated applications by State and by population (2015-18)	174
Violations by Article and by State (2018)	176
Violations by Article and by State (1959-2018)	178
THE YEAR IN PICTURES	181

У жовтні 2018 Касаційний суд Франції надіслав перший запит на підставі Протоколу № 16 до ЄСПЛ.

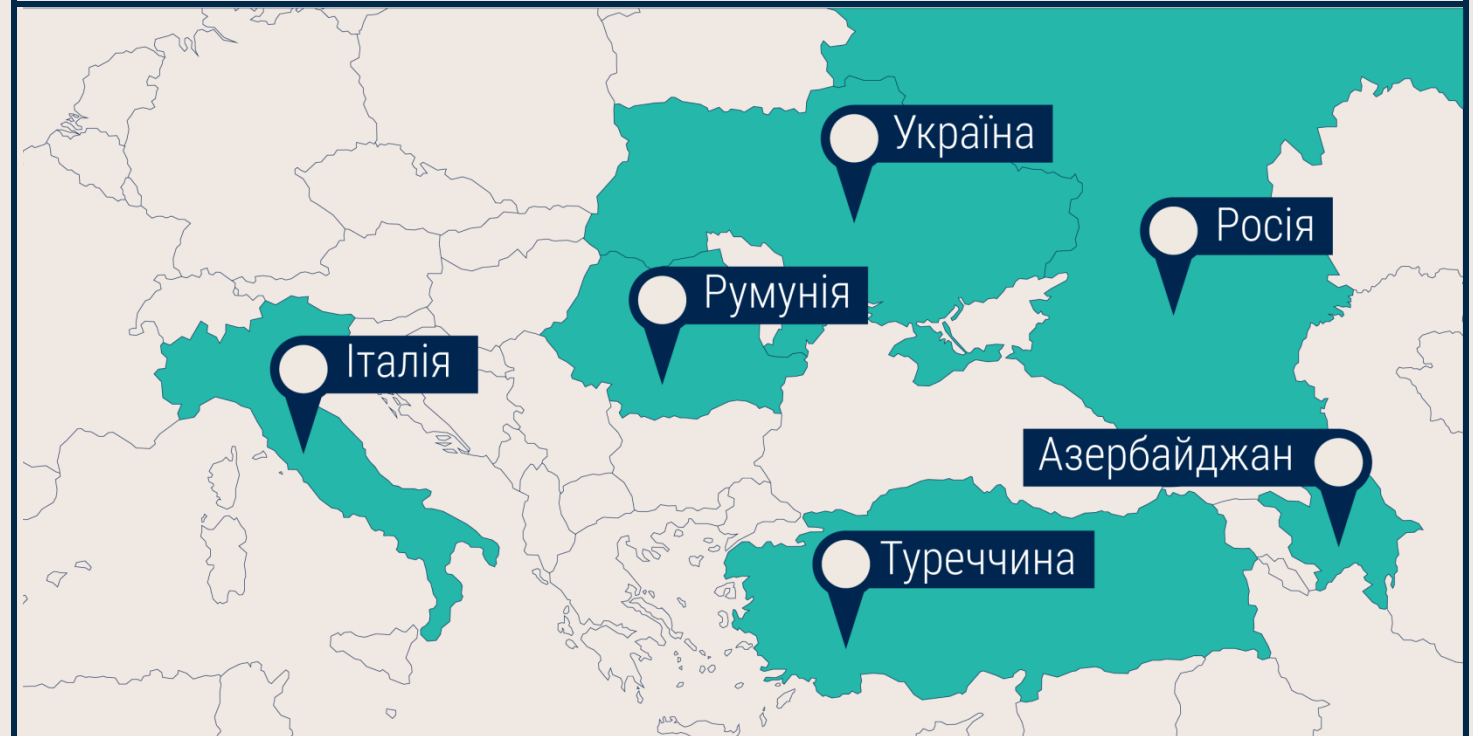
Внесені відповідні зміни до Регламенту Суду.

2018
рік

56 350
справ

72% справ стосуються шести держав

Огляд прецедентного права

- ✓Юрисдикція та прийнятність
- ✓Основні права
- ✓Процесуальні права
- ✓Інші права і свободи
- ✓Інші положення Конвенції

Ключові справи у 2018 році

AUSTRIA

E.S. v. Austria, no. 38450/12, 25 October 2018 (not final)

BELGIUM

Beuze v. Belgium [GC], no. 71409/10, 9 November 2018

BULGARIA

Hadzhieva v. Bulgaria, no. 45285/12, 1 February 2018

CROATIA

Radomilja and Others v. Croatia [GC], nos. 37685/10 and 22768/12, 20 March 2018

Zubac v. Croatia [GC], no. 40160/12, 5 April 2018

DENMARK

S., V. and A. v. Denmark [GC], nos. 35553/12 and 2 others, 22 October 2018

Ключові справи у 2018 році

FRANCE

Libert v. France, no. 588/13, 22 February 2018 National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) and Others v. France, nos. 48151/11 and 77769/13, 18 January 2018

GERMANY

Ilseher v. Germany [GC], nos. 10211/12 and 27505/14, 4 December 2018

M.L. and W.W. v. Germany, nos. 60798/10 and 65599/10, 28 June 2018

GREECE

Molla Sali v. Greece [GC], no. 20452/14, 19 December 2018

HUNGARY

Könyv-Tár Kft and Others v. Hungary, no. 21623/13, 16 October 2018 (not final)

Magyar Jeti Zrt v. Hungary, no. 11257/16, 4 December 2018 (not final)

Ключові справи у 2018 році

IRELAND

O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland, no. 44460/16, 7 June 2018

ITALY

G.I.E.M. S.r.l. and Others v. Italy [GC], nos. 1828/06 and 2 others, 28 June 2018

POLAND

Solska and Rybicka v. Poland, nos. 30491/17 and 31083/17, 20 September 2018

PORTUGAL

Correia de Matos v. Portugal [GC], no. 56402/12, 4 April 2018

Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal [GC], nos. 55391/13 and 2 others, 6 November 2018

RUSSIA

Lozovyye v. Russia, no. 4587/09, 24 April 2018

Murtazaliyeva v. Russia [GC], no. 36658/05, 18 December 2018

Navalnyy v. Russia [GC], nos. 29580/12 and 4 others, 15 November 2018

Ключові справи у 2018 році

SLOVENIA

Lekić v. Slovenia [GC], no. 36480/07, 11 December 2018

Vizgirda v. Slovenia, no. 59868/08, 28 August 2018

TURKEY

Şahin Alpay v. Turkey, no. 16538/17, 20 March 2018

Selahattin Demirtaş v. Turkey (no. 2), no. 14305/17, 20 November 2018 (not final)

UKRAINE

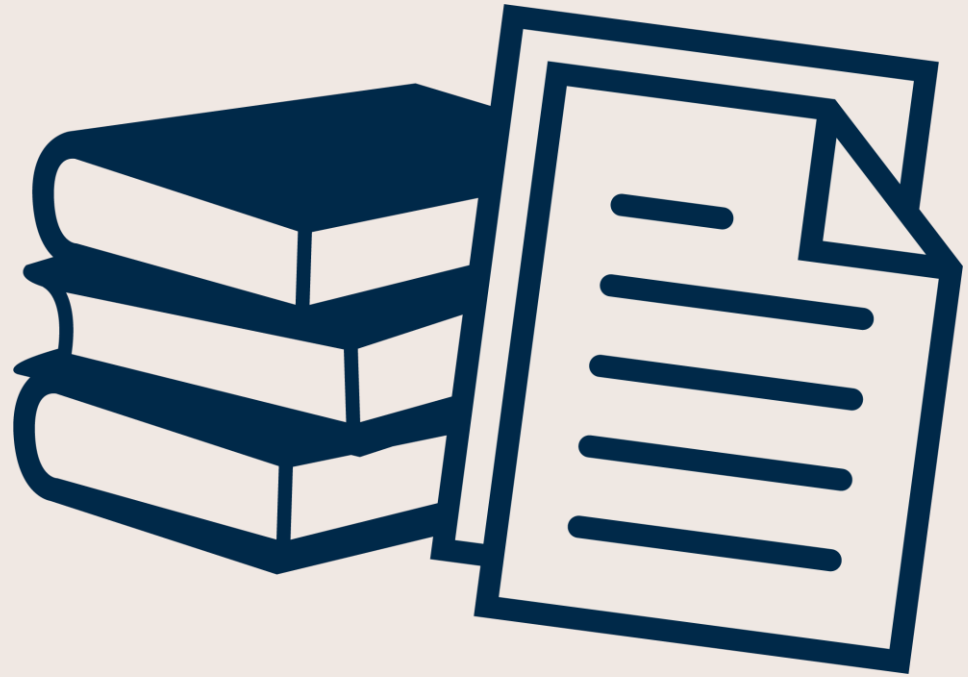
Denisov v. Ukraine [GC], no. 76639/11, 25 September 2018

UNITED KINGDOM

Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom, nos. 58170/13 and 2 others, 13 September 2018 (not final)

Ireland v. the United Kingdom, no. 5310/71, 20 March 2018

Розвиток судової практики у сфері адміністративної юстиції

«Денісов проти України»

Рішення Великої Палати ЄСПЛ від 25 вересня 2018 року

заявник скаржився на порушення його прав в результаті звільнення з посади голови Київського апеляційного адміністративного суду у 2011 році

(позов Денісова А. О. до Вищої ради юстиції (правонаступником якої є Вища рада правосуддя) про визнання незаконним рішення).

Стверджуване порушення п.1 ст.6, ст.8, та ст.1
Потоколу 1 до Конвенції.

«Денісов проти України»

Велика Палата Верховного Суду постановою від **24 січня 2019 року** заяву Денісова Анатолія Олексійовича про перегляд судового рішення за виключними обставинами **задовольнила**, Постанову ВАСУ від 11 жовтня 2011 року скасувала, а справу передала на новий розгляд до Касаційного адміністративного суду як суду першої інстанції.

«Денісов проти України»

Виявивши різну практику Суду з питань застосування **ст. 8 Конвенції** у трудових відносинах, Велика Палата ЄСПЛ систематизувала загальні принципи по наступних напрямках:

- ✓ «Приватне життя» як широке поняття (п. 95–96)
- ✓ Право на повагу до репутації (п. 97–99)
- ✓ «Приватне життя» в контексті трудових відносин (п. 100– 102)
- ✓ Мінімальний рівень суворості стверджуваного порушення (п.110–114)

Втручання у приватне життя може розглядатись з позиції підстав або наслідків

Підстави

Якщо певні аспекти приватного життя (напр. сексуальна орієнтація, особисті стосунки, релігійні переконання) стали причиною для звільнення/недопуску до професії

Наслідки

Якщо внаслідок звільнення/недопуску до професії особа зазнає серйозних негативних наслідків, включаючи наслідки матеріального характеру, шкоду, завдану репутації, а також можливість особи встановлювати та розвивати відносини з іншими людьми

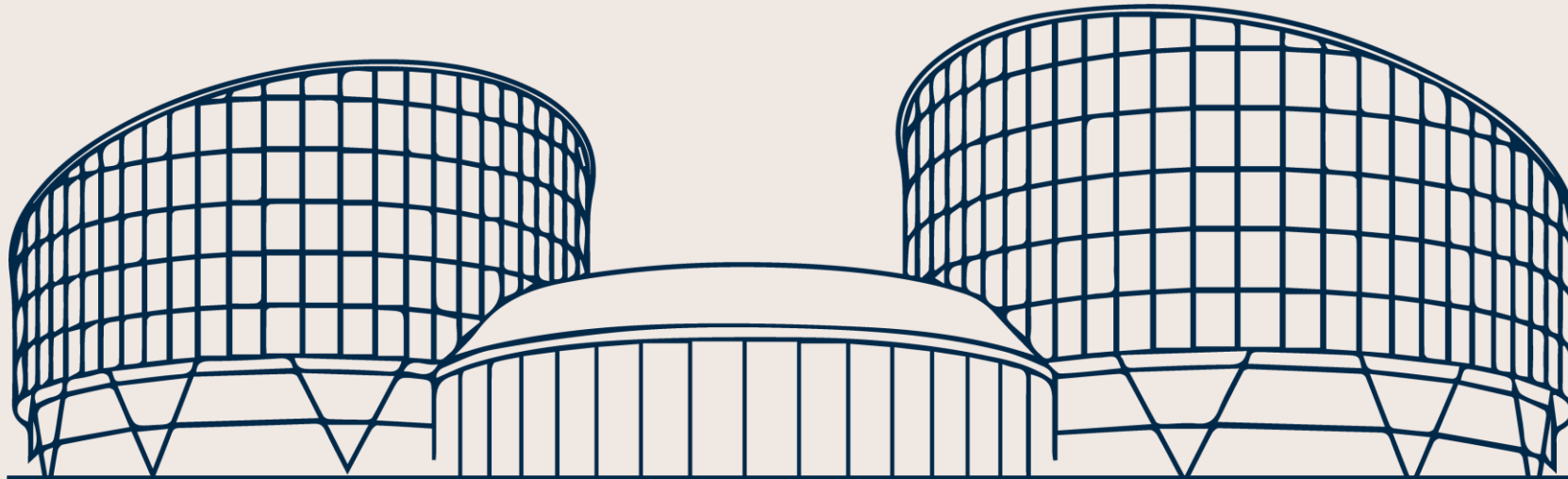
«Денісов проти України»

- Отже, характерною особливістю підходу, заснованого на наслідках, в рамках статті 8 Конвенції є те, що заявник має надати переконливі докази того, що був досягнутий певний рівень суворості (п.114).
- Справа **Денісова**, суттєво відрізняється від справи «**Олександр Волков проти України**», у якій заявник був підданий критиці та до нього було застосоване дисциплінарне стягнення у зв'язку з його діяльністю в якості судді (п.126).

Щодо порушення ст. 1 Протоколу 1 у справі «Денісов проти України»

Звільнення заявника з посади голови суду позбавило його можливості отримувати більшу заробітну плату на цій посаді та пізніше звернутись за більшою пенсією. **Проте цей додатковий дохід фактично не був отриманий. Також не можна стверджувати, що він точно міг бути виплаченим.** За цих обставин ця скарга є несумісною з положеннями Конвенції та протоколами до неї за критерієм *ratione materiae* та має бути відхилена (п. 137).

Щодо порушення п. 1 ст. 6 Конвенції

Чому ЄСПЛ визнав звільнення голови КААС
Денисова таким, що порушує ст. 6 Конвенцію

Рішення у справі «Денисов проти України»

Щодо порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у справі «Денісов проти України»

Параграф 67:

- чи були дотримані ВРЮ вимоги «незалежного та безстороннього суду»?
- чи був перегляд справи ВАСУ «достатнім» для виправлення виявлених недоліків?
- чи дотримався сам ВАСУ вимог незалежності та безсторонності?

Щодо порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у справі «Денісов проти України»

Висновки (п.76–82)

- в цій справі існує серйозна невідповідність між наведеними та фактичними підставами перегляду;
- ВАСУ не зробив реальної спроби розглянути інший важливий аргумент заявника, який стверджував про відсутність незалежності та безсторонності у провадженні у ВРЮ.

Відповідно, ВРЮ не забезпечила незалежний та безсторонній розгляд справи заявника, а подальший перегляд ВАСУ його справи не виправив ці недоліки.

Отже, було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

Ramos Nunes de Carvalho e Sá проти Португалії

Рішення Великої Палати ЄСПЛ від 06 листопада 2018 року

- Три дисциплінарних провадження у Вищій раді правосуддя Португалії щодо судді першої інстанції
- Стверджуване порушення **п.1 ст.6 Конвенції**

Висновок:

відсутність слухання на стадії дисциплінарного провадження або на стадії судового розгляду, означало, що заявника не було заслухано відповідно до вимог п. 1 ст. 6 Конвенції.

Критерії Брайана

у справі *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal*

У рамках скарги за ст. 6 Конвенції для того, щоб визначити, чи мав суд другої інстанції «повну юрисдикцію» або чи забезпечував «достатність перегляду» необхідно врахувати такі фактори, як:

- предмет оскаржуваного рішення
- спосіб, в який було прийняте рішення (процедурний критерій)
- зміст спору, включаючи бажані та дійсні підстави для оскарження

(див. рішення від 22 листопада 1995 року у справі *Bryan v. the United Kingdom*, п. 44-47)

Поновлення строків звернення до суду

- Устименко проти України
(Рішення ЄСПЛ від 29 січня 2016)
- Осовська проти України
(Рішення ЄСПЛ від 28 червня 2018)

Національні суди не навели підстав, які б продемонстрували існування особливих і непереборних обставин, виправдовуючи поновлення строків звернення до суду заявниць, та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Повідомлення учасників справи

- Назаренко проти України
(Рішення ЄСПЛ від 03 жовтня 2017)
- Лазаренко проти України
(Рішення ЄСПЛ від 27 червня 2017)
- Созонов та інші проти України
(Рішення ЄСПЛ від 08 листопада 2018)

Рекомендоване повідомлення про вручення поштового відправлення, виплату поштового переказу

Форма №2119

№ поштового відправлення, поштового переказу

Місце подання

Дата подання

Найменування адресата поштової адреси

Вид та категорія поштового відправлення

Лист Бандероль Посилка

Рекомендоване з оголошеною цінністю на _____ грн.

Поштовий переказ Суму післяплати _____ грн. _____ коп.

Простий Електронний

Заповнюється в об'єкті поштового зв'язу місця призначення

Вищезазначене поштове відправлення, поштовий переказ

вручено виплачено _____ (дата) не вручено з причини не виплачено

особисто відмови адресата від одержання

за довіреністю _____ закінчення терміну зберігання

уповноваженому _____ непридатність зразка, або відсутня адреса

Розписка в одержанні * _____ інші причини _____

Підпис працівника поштового зв'язу _____

*Для відправлень з відміткою <<Вручити особисто>>, <<Судова повістка>> - особисто одержувачем або уповноваженою ним особою учиняється підпис та означається прізвище

Підлягає поверненню

Найменування відправника

номер телефону

поштова адреса

Обведене жирною лінією заповнює відправник

№ повідомлення про вручення

На національні суди покладено обов'язок з'ясувати чи були судові повістки або інші документи завчасно отримані сторонами та, за необхідності, зафіксувати таку інформацію у тексті рішення.

Зміна суми позову

Zubac проти Хорватії

(Рішення Великої Палати ЄСПЛ від 05 квітня 2018 року)

Стверджуване порушення **п.1 ст.6 Конвенції**

Заявниця стверджувала, що вона була позбавлена доступу до Верховного Суду в порушення п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки Верховний суд визнав її скаргу неприйнятною *ratione valoris*, зважаючи на те, що відповідний розмір її вимоги був зазначений у першій позовній заяві (10 000 крон), і ця вартість не досягла встановленої законом межі (100 000 крон).

ВП ЄСПЛ дійшла висновку, що порушення Конвенції не було.

Zubac проти Хорватії

Рішення Великої Палати ЄСПЛ від 05 квітня 2018 року

Систематизовано загальні принципи прецедентного права ЄСПЛ у сфері доступу до суду вищої інстанції:

- загальні принципи стосовно доступу до суду (п.76-79);
- загальні принципи щодо доступу до судів вищої інстанції та обмеження *ratione valoris*, що застосовуються у цьому відношенні (п. 80-86):
 - вимога щодо передбачуваності обмеження (п. 87-89)
 - тягар негативних наслідків помилок, допущених під час судового розгляду (п. 90-95)
 - критерій «надмірного формалізму» (п.96-99)

Zubac проти Хорватії

Висновки

- [...] помилки з боку цих двох судів не слід вважати такими, що виправдовують помилку, якої припустилася заявниця, коли просила змінити суму предмета позову. Вирішувати інакше означало б погоджуватися з тим, **що процесуальна помилка одного може бути виправдана подальшою помилкою іншого, що суперечило б принципу верховенства права** та вимозі ретельного та належного ведення провадження, а також обережного застосування відповідних процесуальних норм (п. 119).
- [...] жодне розумне очікування не може бути породжене помилковими процесуальними діями, здійсненими заявницею у даній справі (п. 120).

Мікаїл Тюзюн проти Туреччини

Рішення ЄСПЛ від 27 листопада 2018 року

Справа стосувалася позову до Міністерства внутрішніх справ про відшкодування збитків, яких заявник зазнав після удару автомобіля і отримання травм у 1995 році під час служби співробітником дорожньої поліції.

Стверджуване порушення п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки заявник **не мав можливості відповідно до національного законодавства вимагати всю суму компенсації, визначену експертом під час провадження у національному суді.**

Встановлене порушення п. 1 ст. 6 Конвенції

Справедлива сатисфакція: 2500 євро

Критерій малозначності у справі «Азюковська проти України»

Рішення ЄСПЛ від 09 жовтня 2018 року

Стверджуване порушення п. 1 ст. 6, ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції.

Висновки:

- застосування критерію малозначності справи у цій справі було передбачуваним, справа було розглянута судами двох інстанцій, які мали повну юрисдикцію, заявниця не продемонструвала наявності інших виключних обставин, які за положеннями кодексу могли вимагати касаційного розгляду справи.

- національне законодавство на надавало заявниці права на додаткові виплати

Європейський суд з прав людини визнав заяву непринятною *ratione materiae* у сенсі п. 3 (а) ст. 35 Конвенції і має бути відхилена відповідно до п. 4 ст. 35.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!